



МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – СОФИЯ
Medical University - Sofia
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
Faculty of Medicine – Deans's Office

**УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО
ПСИХИАТРИЯ**

Утвърждавам:
Чл. Кор. Проф. д-р И. МИТОВ
Декан на МФ, МУ-София

Програмата е приета на заседание на Факултетен съвет

Наименование на дисциплината:	ПСИХИАТРИЯ
Специалност:	МЕДИЦИНА
Образователно-квалификационна степен:	МАГИСТЪР
Вид на дисциплината съгласно ЕДИ/УП:	ЗАДЪЛЖИТЕЛНА
Курс на обучение:	VI
Изпит:	ДА
Хорариум на аудиторните занятия:	75 учебни часа
Лекции	45 учебни часа
Практически упражнения	30 учебни часа
Катедра:	ПСИХИАТРИЯ И МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЯ УМБАЛ"Александровска" УМБАЛНП"Св.Наум"
Бази за обучение:	ДПБЛНА – стационарен блок СУХОДОЛ

УЧЕБЕН ПЛАН

ДИСЦИПЛИНА	ЧАСОВЕ			ЦИКЪЛ / ИЗПИТ
	Общо	Лекции	Упражнения	Продължителност в учебни дни
ПСИХИАТРИЯ	75	45	30	15

1.Анотация на изучаваната дисциплина

Цел на обучението по психиатрия за студенти по медицина е подготовката им за разпознаване и интервюване при най-честите психично-здравни проблеми в общата медицинска практика. Тази цел е постижима чрез създаването на нагласи, приучването към умения и усвояването на знания, предназначени за посрещане на потребностите на пациентите с психични разстройства и психосоциална проблематика, така както те се проявяват в общата практика. *Предмет* на преподаваната психиатрия са както психичните разстройства, така и поведението на боледуване, влияещи върху патофизиологията на болестите и върху стила на търсене на здравна помощ.

Преподаването по психиатрия посреща неизбежно и потребността от по-обща нагласа и умения, свързани с практикуването на лекарската професия, които остават относително пренебрегнати в ориентираното към технологични аспекти медицинско обучение. Такива са уменията за интервю и за създаване на терапевтична среда и връзка, безусловното зачитане на личността на пациента с привикване към разпознаване и отчет на преживяванията му, съобразяване с психологичната страна на боледуването, особено при инвазивните диагностични и терапевтични процедури, усвояването на неавторитарен лекарски стил, както и на базисните етични норми за професията. За да изпълни целите си, обучението по психиатрия следва не само да предостави знания, но и да създаде умения и нагласи, т.е. да допринесе за интериоризирането и практическото приложение на наученото.

2.Основни задачи на учебната програма

Макар и под минимума като времетраене според препоръките на Световната федерация за медицинско обучение, основните задачи на преподаването на психиатрия за студенти обхващат 4 основни модула: психиатрични процедури, терапевтичната комуникация, клинични умения и теоретична подготовка. Студентът се запознава и практически участва в провеждането на дейностите, организирани като „процедури” в клиничните бази на Катедрата: оценителни, диагностични, интервенционни, управленски и организационни. Той усвоява основните принципи на терапевтичното поведение и създаването на терапевтична връзка с акцент върху аспекти, които в преподаването по медицина са оскъдно застъпени: създаване на среда на доверие и приетост, разпознаване на вътрешни съпротиви, отчитане на собствени чувства. Разглеждат се клиничните прояви и особеностите в метода на изследване (интервюто) при най-честите синдроми, както и общите принципи на лечение и обслужване.

Теоретичната подготовка запознава студента с основните теоретични знания в психиатрията, върху които има съгласие сред експертите и са подкрепени с данни от научни изследвания, с особен акцент върху необходимите за ежедневната практика знания, а не върху постулати от школи или парадигми. Усвояват се основни факти и възгледи от невронауките, социалните науки и психологията с търсене на синтез между тях. Таксономията на психичните разстройства, а оттам и целият курикулум на студентското обучение, се основават на Международната Класификация на Болестите, десета ревизия (МКБ-10), предназначена за общата практика.

3.Очаквани резултати

3.1. Обем на усвоени теоретични познания

Нагласите, които студентът по медицина следва да усвои, са свързани с практикуването на медицина изобщо (като годност за критично мислене и конструктивна самокритичност), с пациентите и техните семейства (като уважение към пациентите и разбиране на чувствата им и отчитане на ролята на факторите на развитието и на средата за клиничните проблеми) и към

психиатрията като медицинска дисциплина (като интегриране на хуманистични и научни аспекти в познанието за психичния живот и разпознаване на важността на промоцията на психичното здраве).

Студентът следва да познава и разбира причините, проявите и принципите на лечение на: делир, деменция, злоупотреба и зависимост към алкохол и вещества, шизофрения и сродни (като налудни) разстройства, депресия, мания, реакции на стрес (включително реакции на терминална болест и траур), тревожни и соматоформни разстройства, личностова патология, най-честите психиатрични разстройства в детство и юношество, психиатричното боледуване в късна възраст, суицидният риск и риска от агресия. Във връзка с лечението студентите следва да познават и да разбират показанията, противопоказанията и страничните ефекти на основните групи психотропни медикаменти, да умеят да предоставят информация за тях и да осигуряват съдействие при приема им, както и да разбират общите характеристики на психологичното консултиране и принципите на социалната терапия, рехабилитацията и психиатричното обслужване.

Студентът следва да разбира принципите и практическите последици на етичните и правни аспекти в психиатрията като: информирано съгласие и права на пациентите, правни изисквания за недоброволно хоспитализиране и лекуване, поверителност, участие на пациентите в научни изследвания и конфликт между права и сигурност.

3.2. Придобити практически умения

Уменията, които следва да бъдат усвоени от студента, включват: взаимодействие пациент-лекар (напр. „активно слушане”, емпатия и невербална комуникация), снемане на анамнеза на оплакванията и на информация за житейската история и функционирането, анализ на информацията за достигане до диагностична формулировка и правене на диференциална диагноза, оценка на ролята на личностовите и социалните фактори за поведението на пациента, предоставяне на информация на пациента и близките му, спомагане за придържане към предписаното лечение, предписване на лечение при най-честите психични разстройства, срещани от непсихиатри, разпознаване на страничните действия на лечението и разграничаването им от болестните симптоми, поддържане на мотивиран навик за учене, екипни умения.

4. Тематичен план за лекции и упражнения

4.1. Лекции – 45 часа (15 лекции по 3 часа)

1. Психични болести и наследственост
2. Афективни разстройства. Клиника, разпространение, социална значимост
3. Органични мозъчни разстройства. Деменция, делир – клиника, разпространение, социална значимост
4. Шизофрения. Клиника, разпространение, социална значимост
5. Тревожни състояния: фобии, паническо разстройство, генерализирано тревожно разстройство, обесивно-компулсивно разстройство. Ролята на общопрактикуващия лекар
6. Личностови разстройства. Ролята на личностовата абнормност в поведението на боледуване
7. Биологични, психодинамични, поведенчески и когнитивни теории за психичните заболявания. Класификация на психичните болести (МКБ-10, DSM-5) – основни принципи, вариант за общопрактикуващите лекари, многоосевост
8. Зависимост към психоактивни вещества: клинично значение, идентифициране на проблема, принципи на воденето на случай
9. Психични разстройства в детска възраст
10. Психични разстройства в юношеска възраст
11. Връзка между психиатрия и общата практика. Соматоформни разстройства и психиатрични аспекти на телесните болести. Консултативна психиатрия
12. Правно-деонтологични проблеми в психиатрията. Съдебна психиатрия. Етични стандарти и упражняване на принуда в психиатричната практика

13. Терапия на психичните болести: биологична терапия. Планиране на лечението. Осигуряване на сътрудничеството на пациента
14. Терапия на психичните болести: психотерапевтични и психосоциални методи на лечение
15. Психиатрия в общността

4.2.Упражнения – 30 часа (15 упражнения по 2 часа)

1. Клинично интервю – общи закономерности, структуриране на средата, фази
2. Оценка за тревожност
3. Оценка за депресия
4. Оценка за мания
5. Оценка за остра психоза
6. Оценка за хронична психоза
7. Оценка за делир и деменция
8. Терапевтично общуване
9. Оценка за риск от агресия и суициден риск
10. Оценка за зависимост към алкохол и вещества
11. Принципи на психологичната оценяване
12. Оценка за нарушения в развитието в детска възраст
13. Оценка за психопатологията в юношество
14. Оценка за странични ефекти от психофармакотерапията
15. Амбулаторна и консултативна психиатрия

Упражненията включват задължително интервю с пациент и семинарна част.

5.Помощни средства за преподаване:

Основният инструмент е клиничното интервю. Ползват се още мултимедия, описани клинични случаи (case vignettes), задачи за домашна работа, ролеви игри, тестови методики

6.Оценка на придобитите знания

6.1. Текущ контрол – форми, честота

- ✓ Обобщение след всяко практическото занятие
- ✓ Тестове
- ✓ Стимулиране на свободното обсъждане по време на семинарите
- ✓ Оценка и заверка на протоколите в края на упражнението
- ✓ Колоквиум с тестова част и устно препитване

6.2 Семестриален изпит – структура и особености на изпита, начин на формиране на оценката

- ✓ Писмена част с оценяване на типичен клиничен случай (case vignette), съхранявана в архива на Катедрата до 5 години
- ✓ Теоретичен изпит с по едни въпрос от всяка от двете части на конспекта пред комисия от хабилитирани преподаватели

7.1 Конспект за практически семестриален изпит

Съдържа 183 примерни тестови въпроса и 36 стилизирани типични клинични случаи (case vignettes), описани в отделно учебно помагало „Тестове по психиатрия и психопатология”.

7.2 Конспект за теоретичен семестриален изпит

Част 1

1. Преглед за започване на психиатрично лечение (включване в терапия): основна задача на лекаря и изисквания към процедурата.
2. Преглед за проследяване на пациент на психиатрично лечение (визитация, контролен преглед): основна задача на лекаря и изисквания към процедурата.
3. Формулировка на случая в психиатрията: определение, структура и предназначение.
4. Упражняване на принуда в психиатрията: първична задача, процедури, етични съображения.
5. Психологично тестиране в психиатрията: основна задача на психолога и процедурни принципи.
6. Оценка на депресия – сфери на засягане.
7. Оценка на тревожност – сфери на засягане.
8. Оценка на манийно състояние – сфери на засягане.
9. Оценка на остра психоза – сфери на засягане.
10. Оценка на хронична психоза – сфери на засягане.
11. Оценка на риска от агресия и автоагресия/самоубийство.
12. Оценка на остър психоорганичен синдром – сфери на засягане.
13. Оценка на хроничен психоорганичен синдром – сфери на засягане.
14. Оценка на зависимост от психоактивни вещества.
15. Оценка на качество на ремисия и рецидив от психоза/афективно растройство.
16. Оценка на странични ефекти от медикаментозно лечение.

Част 2

1. Класификация на психичните разстройства, МКБ-10.
2. Теории за психичния живот: биологични, психодинамични, поведенчески.
3. Психично здраве и наследственост: Данни за наследствения фактор при афективните психози, шизофренията, интелектуалното развитие, болестта на Алцхаймер.
4. Депресия: разпространение, социална значимост, етиологични теории.
5. Депресия: клиника; принципи на воденето на случая.
6. Биполарно афективно разстройство: разпространение, етиология, клиника, принципи на воденето на случая.
7. Шизофрения: разпространение, етиологични теории, протичане и изход.
8. Шизофрения: клиника; принципи на воденето на случая при шизофреничен епизод.
9. Шизофрения: прояви при хронифициране („промяна на личността”) и принципи на водене на случая; социална значимост.
10. Други психотични разстройства: шизоафективно разстройство, налудно разстройство, остри психотични разстройства.
11. Тревожни разстройства: клиника, разпространение, социална значимост. Етиологични теории. Принципи на воденето на случая.
12. Диссоциативни и соматоформни разстройства. Консултативна психиатрия.
13. Стрес, загуба, усложнена траурна реакция. Насилие: посттравматично стресово разстройство. Принципи на водене на случая.
14. Разстройства на личността: параноидно, шизоидно, принципи на воденето на случая.
15. Разстройства на личността: емоционално нестабилно, дисциално, хистрионно, принципи на воденето на случая.
16. Разстройства на личността: ананкастно, тревожно, зависимо, принципи на воденето на случая.
17. Детска психиатрия - емоционални и поведенчески разстройства; хиперкинетично разстройство.

18. Детска психиатрия – разстройства на хранителното поведение. Клинични прояви и разпространение.
19. Детска психиатрия – аутистичен спектър; разстройства – разпространение, клиника, социална значимост.
20. Неадаптивно поведение: зависимости, клинични прояви и разпространение.
21. Остри психоорганични състояния: делир – видове, клиника, етиология и лечение.
22. Хронични психоорганични състояния: деменция – видове. Клиника, етиология и принципи на водене на случая.
23. Задължително лечение: законови основания и принципи на воденето им.
24. Съдебна психиатрия: Вменяемост. Дееспособност.
25. Невролептици: видове; механизъм на действие; клиничен ефект, странични ефекти, депо невролептици; индикации и проследяване.
26. Антидепресанти: видове; механизъм на действие, клиничен ефект, странични ефекти; индикации и проследяване.
27. Стабилизатори на настроението: видове; механизъм на действие; клиничен ефект; странични ефекти; индикации и проследяване.
28. Анксиолитици; видове; механизъм на действие; клиничен ефект; странични явления; индикации и проследяване.
29. Електроконвулсивна терапия: механизъм на действие, индикации, процедура, странични явления.
30. Психотерапия – поведенческа и когнитивна, семейна и групова.
31. Психосоциална рехабилитация и психообучение.

8. Учебна литература:

Балинт М. *Лекарят, неговият пациент и болестта* (прев. от англ.). София: Фондация „Невронауки и поведение”, 1997

Голдбърг Д (ред.). *Психиатрия в общата клинична практика* (прев. от англ.). София: Фондация Невронауки и поведение, 2003

Дончев П. *Ръководство по съдебна психиатрия*. София: изд. „Д-р Иван Богоров”, 2006

Иванов Вл (ред.). *Социална психиатрия*. София: Медицина и физкултура, 1989

Миланов К и Миланова В. *Шизофрения и антипсихотици*. София: изд. ЕТ „Б.Стаменов”, 2003

Миланова В (ред.). *Психиатрия – учебник за студенти по медицина и специализиращи лекари*. София: Медицина и физкултура, 2013

Ончев Г, Алексиев С, Иванова И, Ганев К. *Тестове по психиатрия и психопатология*. София: Контекст, 2011

Ончев Г. *Личностова абнормност в клиничната практика (второ преработено издание)*. София: Контекст, 2012

Ончев Г. *Култура и психопатология: антропология на психичната болест*. София: Рива, 2017

Попов Хр. *Посттравматичен стрес*. София: ЛиК, 2003

СЗО. МКБ-10. Диагностични указания и насоки за третиране на психичните разстройства в общата практика. Глава 5: Версия за общата практика. София: Център за сътрудничество със СЗО, 2003

Хараланова Е, Хараланов Св. *Емоции и шизофрения. Нов подход към афективността при неафективните психози*. София: Изток – Запад, 2017

Wikibooks. *Textbook of psychiatry*. [http://en.wikibooks.org/wiki/Textbook of Psychiatry](http://en.wikibooks.org/wiki/Textbook_of_Psychiatry).